

relationer og af forskellige organer: i koloniudvalgets beretning til generalforsamlingen¹⁾ i beretningen til generalforsamlingen vedrørende situationen i Angola²⁾ samt i 4. udvalg under behandlingen af bl. a. spørgsmålet om FN-pagtens art. 73's anvendelse på territorierne³⁾, har man på FN's 18. generalforsamling behandlet spørgsmålene under ét i tilknytning til koloniudvalgets beretning.

1. Nogle historiske og geografiske oplysninger om områderne.

Hovedparten af Portugals oversøiske områder blev erhvervet under den portugisiske ekspansionsperiode i 14-1500-tallet. De fleste af de økonomisk mere betydningsfulde dele af det portugisiske koloniimperium (Malabarkysten, De ostindiske Øer m. v.) gik tabt i perioden 1580-1640, da Portugal var forenet med Spanien, og Brasilien løsrev sig i begyndelsen af det 19. århundrede. Portugal har imidlertid op til nutiden været i stand til at fastholde herredømmet over betydelige områder i Afrika, et herredømme som først den nationalistiske bølge, der de senere år er gået hen over Afrika, har været i stand til at antaste.

De portugisiske områder dækker et areal på mere end 2 mill. km² og har en befolkning på godt 13 mill. De vigtigste områder er Angola og Moçambique i det sydlige Afrika. Hertil kommer i Afrika Portugisisk Guinea, Kap Verde-øerne, øerne São Tomé og Príncipe samt i Asien Macao og halvdelen af øen Timor.

Om de enkelte områder kan i korthed oplyses følgende:

A. *Angola* grænser mod nord og nordøst til Congo (Leopoldville), mod øst til Nordrhodesia, mod syd til Sydvestafrika og mod vest til Atlanterhavet. Hertil kommer et mindre område, Cabinda, nord for Congo-flodens munding, som på landsiden grænser til Congo (Brazzaville) og til Congo (Leopoldville). Angola har et areal på ca. 1.247.000 km². Størstedelen af landet udgør et svagt mod øst og nord skrånende plateau. Langs kysten er der en stribe lavland, som

i den nordlige del af landet har en betydelig bredde. Befolkningstallet blev i 1960 opgjort til 4.832.000; heraf var ca. 200.000 af europæisk herkomst. Hovedstaden er Luanda ved Atlanterhavets kyst. Den vigtigste færdselsåre er den britisk-ejede Benguela-jernbane, som forbinder havnebyen Lobito med mineområderne i Katanga og Nordrhodesia. Områdets vigtigste produkter er kaffe, jernmalm, diamanter, fiskeprodukter samt — i de seneste år — olie. Der findes enkelte sekundære industrier til fremstilling af forbrugsvarer.

B. *Moçambique* grænser mod nord til Tanganyika, mod øst til Det indiske Ocean, mod syd og sydvest til Sydafrika og Swaziland og mod vest til Syd- og Nordrhodesia samt Nyasaland. Området har et areal på ca. 785.000 km² hvoraf omkring halvdelen udgøres af en bred kystslette; resten af landet består af plateauer af vekslende højde. Området har en befolkning på ca. 6,6 mill. hvoraf ca. 70.000 af europæisk herkomst. Hovedstaden er Lourenço Marques ved kysten i den sydlige del af landet, som har ca. 160.000 indbyggere. De vigtigste færdselsårer er jernbanen fra Lourenço Marques til Sydafrika og jernbanen fra havnebyen Beira til Sydrhodesia. Der findes enkelte sekundære industrier som producerer forbrugsvarer. Endvidere findes der et olieraffinaderi, som behandler importeret råolie. I henhold til en overenskomst med Sydafrika arbejder ca. 70.000 afrikanske arbejdere fra Moçambique hvert år i minerne i Sydafrika. Omkring 200.000 afrikanere arbejder i Nord- og Sydrhodesia.

C. *Portugisisk Guinea* grænser mod nord til Senegal, mod øst og syd til republikken Guinea og mod vest til Atlanterhavet. Området har et areal på ca. 36.000 km² og en befolkning på omkring 570.000 (1960), hvoraf mindre end 3.000 er europæere. Havnebyen Bissau er områdets hovedstad. Områdets vigtigste produkter er jordnødder, palmekerner, palmeolie, ris og hirse. Der findes ingen jernbaner, men floderne anvendes i vid udstrækning til transportformål. Industrien spiller kun en meget begrænset

¹⁾ Se beretning til Folketinget vedr. FN's 17. generalforsamling s. 25 ff.

²⁾ Sammesteds s. 29 ff.

³⁾ Sammesteds s. 89-90 og s. 91.